

Man kan sige, at det er gammeldags, det vi laver. Man kan også sige, at det aldrig har været vigtigere

Er der ånd i teknologi – og hvilken? Er friskolen en konkurrent til eller en styrke for folkeskolen? Og er et grundtvigsk perspektiv på folkekirkens gudstjeneste, at der skal være mere frihed eller mere, der er fælles? Debatten på Grundtvigsk Forums årsmøde nåede vidt omkring og tog fat i nogle af tidens vigtige spørgsmål i forhold til at være menneske i et samfund

TEKST: INGRID ANK, AKADEMLEDER OG REDAKTØR

Der var hverken vedtægtsændringer eller formandsvalg på spil, da Grundtvigsk Forum holdt årsmøde i sidste weekend af oktober. Til gengæld blev der plads til at kigge udad og diskutere emner, hvor et grundtvigsk perspektiv gør eller måske kunne gøre sig gældende. Kunne man fx forestille sig en teknologi med et 'nordisk narrativ', hvor vi ikke længere er 'brugere', men 'borgere'? Hvad skal der til for at gudstjenestediskussionen bliver relevant og vigtig for folkekirkens medlemmer? Og hvordan får vi en stærk folkeskole – var blandt emnerne.

BRUGER, BORGER, MENNESKE

“Det er ikke oplysning, vi mangler i vores samfund,” sagde formand Kirsten Andersen i sin mundtlige beretning: “Men spørgsmålet er, hvordan vi holder den livsoplysning, der kommer af ånd og sandhed, levende, så de systemer, vi opbygger, tjener et samfundsliv, respekterer privatlivets fred og indrettes, så vi kan deltage i et samfundsliv som

mennesker og borgerere og ikke kun beregnes som ressourcer.”

Kirsten Andersen refererede til Thomas Madsen Mygdal, skaber og direktør for adskillige tech-firmaer og en af initiativtagerne til Tech-festivalen i København. Her diskuteres det fx, på hvilken måde teknologien kan bringes til at understøtte snarere end udhule vores demokrati og samfundsinstitutioner – fx gennem manglende skattebetaling, Fake News, grænseløs overvågning og tilsidesættelse af privatliv.

Louise Højlund, sognepræst i Langenæs Kirken, Aarhus, bidrog til debatten: “Det er afgørende, at vi, der er storforbrugere af teknologi, også har et indblik i det, så vi bliver i stand til at drøfte, hvordan man positivt kan spille ind i forhold til at bruge teknologien. Jeg synes, det kunne være både interessant og vigtigt, hvis vi var med til at starte en diskussion om, hvorvidt man kan udvikle teknologi, der også har et 'nordisk narrativ'. Måske er det ikke alle, der fx ved, at vi har en dansk ambassadør i Silicon Valley. Det siger jo noget om, at teknologien ikke er 'neutral', men udgør et felt, der har brug for

» Det ville være meget interessant at have et større samarbejde mellem højskolerne og Grundtvigsk Forum. Det kunne fx handle om at få flygtninge eller kontanthjælpsmodtagere på højskole

Birgit Fuglsbjerg

ambassadører. Teknologien er en magt, som påvirker vores samfund, og det er afgørende, at vi er med i diskussionen om, hvordan vi kan være 'humans' og ikke bare 'users'.”

“Ja,” tilføjede Kirsten Andersen, “og hvordan vi kan være 'borgere'. Det er jo fx tankevækkende, at det hedder 'mit borger.dk', for at være borger er jo at indgå i de fælles institutioner og ikke blot et forhold mellem enkeltindivid og stat.”

EN STÆRK FRISKOLE ER GODT FOR FOLKESKOLEN

Diskussionen om livsoplysning og dannelse blev også taget op i forhold til den politiske diskussion af skoleformerne, hvor der har været lagt op til besparelser på friskolerne til fordel for folkeskolen. Jon Venzel Sønderby, folkeskoleleder på Lyreskovskolen, Aabenraa, sagde: “Vi har i folkeskolen brug for, at vi har nogle gode friskoler. I forhold til det, vi er udsat for i folkeskolen med mere og mere centralisering og styring, har vi brug for at kunne skele til, hvad de gør i friskolerne, så den klamme hånd, der ligger over os, kan holdes lidt på afstand. Når der argumenteres med besparelser på friskolerne for i stedet at prioritere folkeskolen, så er det en misforstået prioritering. Stærke friskoler styrker folkeskolen.”

Og videre: “Hvis friskolernes frihed og styrke forsvinder, så bliver folkeskolen i langt højere grad en statsskole. Jeg tror, vi dermed kommer til at miste noget af den åndsfrihed, som jo altså stadig står i formålsparagraffen for folkeskolen.”

Kirsten Andersen supplerede: “Det er rigtig godt for vores skolesystem, at vi har de frie skoler. Hvis de bliver klemte, kommer vi i hvert fald til at melde os i debatten, det kan jeg garantere. Samtidig er det vigtigt, at vi ikke er med til at spille folkeskole og friskole ud mod hinanden. Diskussionen af friskolerne skal ikke bruges til at overse, at de alle løser undervisningspligten.”

TROEN ER IKKE EN SKOLESAG

En parallel skolediskussion, som også blev berørt, var diskussionen af konfirmandundervisningens placering, hvor Kirsten Andersen pegede på, at skolen jo ikke per definition har råderet over børnene i tidsrummet 8-16:

“En tilsvarende tendens til at bruge folkeskolen som et slags redskab til ensretning, ser jeg i det meget besynderlige forslag, som blev luftet næsten som sådan en symbolpolitisk værdimarkering, om at der ikke må være konfirmandforberedelse i skoletiden, dvs. i tidsrummet 8-16. Jeg håber ikke, dette forslag har nogen politisk gang på Christiansborg. Det forudsætter på en mærkelig måde, at skolen ejer børnene i dette tidsrum. Rundt om i landet finder kommune, provsti og sogne ud af, hvornår det er hensigtsmæssigt at placere konfirmandforberedelsen. Det er så vidt jeg ved kun et problem ganske få steder.”

Hun tilføjede: “Det er et gode, at der ikke lægges hindringer i vejen for, at børn og unge kan komme og være med i kirkens undervisning. For det er jo netop ikke en skolesag.”

Årsmøde i Grundtvigsk Forum 2019. Foto: Heiner Lützen Ank

Forstander på Rønne Højskole Birgit Fuglsbjerg pegede på andre dele af skoleområdet, hvor Grundtvigsk Forum ifølge hende burde melde sig på banen: "Jeg er glad for, at der bliver talt om skolepolitiske dagsordener i Grundtvigsk Forum. Og jeg synes, det ville være meget interessant at have et større samarbejde mellem højskolerne og Grundtvigsk Forum. Det kunne fx handle om at få flygtninge eller kon-tanthjælpsmodtagere på højskole – sådanne projekter har der tidligere været taget initiativer til, men de gik i stå, fordi der ikke var penge til det. Det kunne være godt, om Grundtvigsk Forum i højere grad gik ind i dette og gjorde sig gældende her."

HVAD ER DET FOR EN SLAGS TENNIS, VI SPILLER

Et andet spor var diskussionen inden for folkekirken om gudstjeneste og liturgi og om, hvorvidt der skal være større frihed til at lave lokale varianter af gudstjenesten i det enkelte sogn. Denne diskussion har Grundtvigsk Forum spillet ind i ved at producere samtalekort, der kan bruges til at kvalificere synspunkterne blandt folkekirkens medlemmer.

Kirsten Andersen fremførte: "I Grundtvigsk Forum finder vi, at samtalen om liturgi er et anliggende for menighederne. Det kan være, man har det sådan, at man ikke finder, der er grund til at ændre noget

som helst. Men sagen er, at vi historisk set har ændret i gudstjenesten mange gange, og at vi lever i en tid, hvor der laves mange lokale tiltag og nye gudstjenesteformer."

Spørgsmålet er imidlertid, om diskussionen overhovedet når ud i menighederne, eller den forbliver en diskussion mellem teologer. Inge Lise Pedersen, fhv. formand for Landsforeningen af Menighedsråd og for Grundtvigsk Forum, sagde: "Jeg er meget bekymret for, at den debat, der er lagt op til om liturgi, fiser ud. For uanset om man synes, der skal laves noget om eller ej i gudstjenesten, så er det vigtigt at få sat samtalen i gang. Samtalekortene er et rigtigt godt sted at begynde, fordi de tager udgangspunkt i det praktiske. Det praktiske omkring gudstjenesten kræver nemlig ikke et særligt sprog, men viser sig alligevel at være en god måde at få talt om tro på."

Diskussionen gik også på, hvad der overhovedet er den grundtvigske vinkel på gudstjeneste og folkekirke. Er det friheden eller det fælles, der er det vigtigste? Ulla Morre Bidstrup, uddannelsesleder på FUV, pegede i retningen af det fælles:

"I Grundtvigsk Forum har det skolepolitiske udvalg opfundet udtrykket 'omvendt Grundtvig'. Jeg synes også, der er brug for en 'omvendt Grundtvig' på det liturgiske område: på Grundtvigs tid var det frihed

til alle, der var afgørende. Og de grundtvigske menigheder var i sin tid fx ikke specielt optaget af en fælles salmebog. I dag mener jeg, man bør spørge: Hvordan tænke det fælles i forhold til gudstjenesten, herunder fællessangen? Fælles sang kræver jo fx, at vi kan de samme sange."

Thorsten Johannesen, fhv. formand for Grundtvigsk Forum, pegede piben mere i retningen af friheden og sagde: "Men Grundtvigsk Forum har stadig en opgave med at pege på, at der ude i sognene skal være frihed til at tænke fleksibelt."

Gudstjenesteforandringer blev også diskuteret på et mere konkret plan – og ikke alle var lige begejstrede. Fx lød det fra tidligere sognepræst Hans Vestager: "Jeg hørte for nylig den tidligere biskop i Odense holde et glimrende oplæg om de grimme gudstjenester, man kan opleve rundt omkring, hvor man får at vide af præsten, hvornår man skal rejse sig eller sætte sig. Når jeg selv oplever dette i en gudstjeneste, så går jeg."

Formand Kirsten Andersen rundede diskussionen af med en undren over selve processen: "Der er stadig noget usikkerhed i forhold til, hvordan biskopperne har tænkt sig at slutte den her proces. Altså, hvad er det for et slag tennis vi spiller? Det er vi mange, der savner nogle klarere meldinger på."

MENIGHEDSRÅDSVALG

Spørgsmålet om det lokale engagement i sogn og menighed blev også adresseret i forhold til det kommende menighedsrådsvalg, hvor Grundtvigsk Forum vil forsøge at skabe en større interesse for at gå ind i dette arbejde blandt 'de grundtvigske':

"Næste år er der menighedsrådsvalg. Grundtvigsk Forum har planer om at lave en kampagne, der får flere til at interessere sig for opstilling på lister og til at stemme, der hvor der er valg," sagde Kirsten Andersen, og fortsatte: "Det arbejde kan vi lykkes meget bedre med, hvis kredsene er med. Det er vigtigt at forny de grundtvigske lister i sognene, så den demokratiske styring af kirken ikke bliver et anliggende for de få. Det er vigtigt at se sig om i sit nabolag, fortælle om menighedsrådets arbejde og opfordre flere til at være med til at bestemme, hvem der skal tage vare på de mange opgaver, der ligger der."

GRUNDTVIGMARKEDSFØRING

Skal Grundtvig og det grundtvigske promoveres noget mere? Skal Grundtvigsk Forum markere sig tydeligere og blande sig mere i offentligheden? Eller er der for stor uenighed inden for det grundtvigske til, at det giver mening eller overhovedet er ønskeligt at stå samlet frem? Dette gik som et spor gennem mange af diskussionerne.

Diskussionen er ikke ny, og ofte er konklusionen blevet, at det er et grundtvigsk 'varemærke', at man er internt uenig, og derfor per definition ikke taler med én stemme. Men formand Kirsten Andersen var ikke af den grund afvisende over for at få det grundtvigske mere ud i de fælles diskussioner:

"Når det nu er sådan, at vi lever i en tid, hvor algoritmer afgør, at vi kun møder os selv, så tror jeg faktisk, der er grund til at hejse det grundtvigske flag. På en måde kan man godt sige, at det er gammeldags, det vi laver – folkeoplysning, samtale osv. Jeg tror aldrig, det har været vigtigere."

Og hun tilføjede: "Vi skal ikke være kedede af, at vi mener noget forskelligt internt. Vi kan sagtens tage et rabalderlag – også offentligt." ■

VALG TIL GRUNDTVIGSK FORUMS STYRELSE

Valgt for tre år:

Anna Kolind, fhv. formand for Efterskoleforeningen, Hjørring
 Birgit Fuglsbjerg, forstander Rønne Højskole
 Jon Venzel Sønderby, skoleleder Lyreskovskolen, Aabenraa
 Mette Geil, frimenighedspræst ved Rødding Frimenighed
 Morten Kvist, valgmenighedspræst i Herning og Gjellerup
 Ulla Morre Bidstrup, Uddannelsesleder ved FUV, København

Suppleanter (valgt for et år): 1. Else Hviid, 2. Asbjørn Nielsen, 3. Poul-Erik Mortensen

Se mere om Grundtvigsk Forum styrelse på www.grundtvig.dk

» Teknologien er en magt, som påvirker vores samfund, og det er afgørende, at vi er med i diskussionen om, hvordan vi kan være 'humans' og ikke bare 'users'

Louise Højlund